

Plnění promlčeného dluhu na základě později zrušeného pravomocného rozsudku

The Fulfilment of a Statute Barred Debt Based on a Subsequently Annulled Effective Judgment

Daniel Kinkor*

Abstrakt

Podle judikatury Nejvyššího soudu platí, že plní-li dlužník promlčený dluh na základě pravomocného rozsudku, který je následně zrušen kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu z důvodu nesprávného právního posouzení otázky promlčení, vzniká tím dlužníku právo na vydání toho, co plnil, jako bezdůvodného obohacení. Při bližší analýze této judikatorní linie Nejvyššího soudu však vyjde najevo, že ve skutečnosti postrádá jakoukoli oporu v hmotném právu. Zároveň nesprávně předpokládá přímý dopad procesněprávních institutů do hmotněprávních poměrů, kdy otázku, zda došlo ke splnění dluhu, ve skutečnosti spojuje s existencí pravomocného soudního rozhodnutí. Uvedená judikatura je potom pouze důsledkem nevhodné koncepce dovolání jako mimořádného opravného prostředku směřujícího proti již pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů v českém právu. Namísto by proto byla změna pojetí dovolání na řádný opravný prostředek, neboť v takovémto procesněprávním rámci by k situacím, kdy dlužník plní na základě posléze zrušeného pravomocného rozsudku, prakticky nemohlo docházet.

Klíčová slova

Zrušení pravomocného rozsudku; plnění promlčeného dluhu; bezdůvodné obohacení; dovolání v civilních věcech.

Abstract

According to the case law of the Supreme Court, if a debtor pays a statute barred debt to the creditor based on an effective judgment which is subsequently annulled by the Supreme Court due to incorrect legal assessment of limitation, the debtor can claim from the creditor what he had previously paid as unjust enrichment. However, upon closer analysis of this case law it is evident that it lacks any foundation in substantive law. It also wrongly presupposes the direct effects of the institutes of procedural law on substantive legal relations as it links the question of whether a debt had been fulfilled with the existence of an effective court decision. This case law actually results from the unsuitable conception of the appeal to the Supreme Court (*dovolání*) as an extraordinary legal remedy against already effective decisions of appellate courts under Czech law. A change of the conception of the appeal to the Supreme Court (*dovolání*) to an ordinary appeal would therefore be suitable as in such procedural framework, situations in which the debtor pays based upon a later annulled effective judgment practically could not occur.

* JUDr. Daniel Kinkor, LL.M., doktorand, Katedra občanského práva, Právnická fakulta, Univerzita Karlova, Praha; advokát, Weinhold Legal s. r. o., advokátní kancelář / Ph.D. student, Department of Civil Law, Faculty of Law, Charles University, Prague, Czech Republic; Lawyer, Weinhold Legal / E-mail: daniel@kinkor.cz

Keywords

Annulment of an Effective Court Decision; Fulfilment of a Statute Barred Debt; Unjust Enrichment; Extraordinary Appeal on the Points of Law in Civil Procedure.

Úvod

V judikatuře Nejvyššího soudu se uplatňuje závěr, že plní-li dlužník promlčený dluh na základě pravomocného rozsudku, který je následně odklizen kasačním rozhodnutím Nejvyššího soudu z důvodu nesprávného právního posouzení otázky promlčení, vzniká tím dlužníku nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Uvedený závěr vychází z dřívější judikatury související s občanským zákoníkem z roku 1964 (dále „obč. zák.“).¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3514/2021 (dále „rozsudek 30 Cdo 3514/2021“),² potom dospívá ke shodným závěrům i v podmínkách občanského zákoníku z roku 2012 (dále „o. z.“). Závěry rozsudku 30 Cdo 3514/2021 stejně jako závěry předchozí judikatury související s obč. zák. se však zakládají na nepřipustně extenzivním výkladu právních předpisů. Vycházejí zároveň z nesprávného chápání vzájemného poměru mezi hmotným a procesním právem, které mj. předpokládá přímý dopad právní moci do hmotněprávních poměrů. Problém přitom nespočívá pouze v nesprávných závěrech judikatury, ale především v nevhodném pojetí systému opravných prostředků v tuzemském civilním procesu, které ve skutečnosti nutí soudy přicházet s rozporuplnými judikatorními řešeními, jakým je i právě to potvrzené Nejvyšším soudem v rozsudku 30 Cdo 3514/2021.

1 Promlčení a bezdůvodné obohacení

Podstatou promlčení jako následku marného uplynutí času v právu³ je oslabení hmotného subjektivního práva věřitele v důsledku nevykonání tohoto práva v promlčecí lhůtě.⁴ Oslabení spočívající ve ztrátě možnosti věřitele toto hmotné subjektivní právo úspěšně vymoci soudní cestou však nenastává již samotným marným uplynutím promlčecí lhůty, ale teprve účinným vznesením námitky promlčení ze strany dlužníka v rámci soudního řízení vedeného o promlčené pohledávce věřitele.⁵ Okamžikem samotného promlčení tedy dlužníku vzniká „pouze“ právo vznést v řízení o promlčené pohledávce námitku promlčení. Od okamžiku marného uplynutí promlčecí lhůty závisí možnost vymožení pohledávky

¹ Viz zejm. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1368/2006.

² Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních, č. 55 (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu*, 2023, roč. LXXV, č. 6, s. 61).

³ TÉGL, P., WEINHOLD, D. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III: § 419–654*. Praha: Leges, 2014, s. 881. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁴ BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1944. ISBN 978-80-7400-852-8.

⁵ WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 49. ISBN 978-80-7400-576-3.

žalobce v soudním řízení na tom, vznesel-li dlužník jako žalovaný námitku promlčení, čímž se nárok žalobce stává podmíněným.⁶

Účinným vznesením námitky promlčení následně zaniká pouze nárok jako jedna ze složek věřitelova práva, nikoli právo samotné,⁷ což je v souladu s koncepcí promlčení se slabým účinkem (účinkem silného promlčení – prekluze – je zánik práva).⁸ Takto oslabené právo představuje právo naturální, které i nadále trvá, stejně jako trvá i jemu odpovídající povinnost dlužníka plnit. Splnění této povinnosti však v zásadě nadále není vynutitelné soudní cestou – jedná se o naturální povinnost.⁹ Jak tedy upozorňuje D. Weinholt, formulace obsažená v § 609 o. z. („*Nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit.*“)¹⁰ „*je poněkud nešťastná. Promlčením totiž nedojde ke zániku dlužnickovy povinnosti jako takové, ani nedojde ke zániku subjektivního práva věřitele, které dlužníkove povinnosti odpovídá. Dlužníkova povinnost je modifikována v důsledku oslabení nároku věřitele.*“¹¹

Významným důsledkem koncepce promlčení se slabým účinkem, kdy právo po pozbytí nároku v důsledku vznesení námitky promlčení ze strany dlužníka nadále existuje, je potom to, že plní-li dlužník promlčený dluh, plní na existující právo žalobce (neplní *indebite*), a nevzniká mu tak nárok na vrácení toho, co plnil, jako bezdůvodného obohacení.¹² Uvedené vyplývá jak z druhé věty ustanovení § 609 o. z. („*Plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.*“), tak z § 2997 odst. 1 o. z. („*Dlužník, který plnil dluh nezalovatelný nebo promlčený nebo takový, který je neplatný pro nedostatek formy, nemá právo na vrácení toho,*

⁶ Ibid., s. 50. Viz též TĚGL, P., WEINHOLD, D. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III: § 419–654*. Praha: Leges, 2014, s. 885. ISBN 978-80-7502-003-1.

⁷ WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 50. ISBN 978-80-7400-576-3.

⁸ BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1945. ISBN 978-80-7400-852-8.

⁹ DVORÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1: Díl první: Obecná část*. 2., aktualizované a doplněné vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 413. ISBN 978-80-7552-187-3; BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1953. ISBN 978-80-7400-852-8; MELZER, F., CSACH, K. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX: § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 1435. ISBN 978-80-7502-199-1.

¹⁰ Srov. § 100 odst. 1 obč. zák.: „*Právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 a § 110). K promlčení soud přiblídně jen ke námítce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.*“

¹¹ WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 51. ISBN 978-80-7400-576-3. Jiný pohled zastává L. Brim: „*Nastíněný výklad dvouřádkových účinků promlčení ovšem odpovídal dikci § 100 odst. 1 ObčZ 1964 a § 33 odst. 1 ObchZ, jež shodně hovořily o nemožnosti přiznání promlčeného práva, dovolal-li se dlužník nastalého promlčení. Z textu § 609 a 610 naproti tomu vyplývá, že účinky promlčení jsou nyní koncipovány poněkud odlišně: promlčení práva, jebož se dlužník řádně dovolal, má působit zánik povinnosti dlužníka plnit [...] Úsudek, že povinnost odpovídající právu věřitele nadále existuje (třebaže jen jako naturální obligace), ovšem v takovém případě vede ke kontradikci, neboť implikuje, že dlužník je sice povinen věřiteli plnit, neboť jeho povinnost nadále existuje, ale zároveň mu již nikdy plnit nemusí, jelikož má právo plnění trvale odepřít.*“ (viz BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1947. ISBN 978-80-7400-852-8).

¹² WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 49. ISBN 978-80-7400-576-3; DVORÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1: Díl první: Obecná část*. 2., aktualizované a doplněné vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 413. ISBN 978-80-7552-187-3; BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1953. ISBN 978-80-7400-852-8; ŠVESTKA, J., DVORÁK, J. a kol. *Občanské právo hmotné: Díl třetí: Závazkové právo. Svazek II. 5.*, jubilejní aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2009, s. 518. ISBN 978-80-7357-473-4.

co plnil.“¹³ Jak uvádějí P. Tégl a D. Weinholt, „Splní-li dlužník takový dluh [tj. promlčený], jedná se o řádnou soluci (§ 1908 odst. 1), na straně věřitele nevzniká bezdůvodné obohacení a dlužník nemá právo žádat vrácení tobo, co plnil (soluti repetitio), z titulu kondikce.“¹⁴ Pravidlo obsažené v § 2997 odst. 1 o. z. se však neuplatní v případech vyjmenovaných v odst. 2 tohoto ustanovení.¹⁵

2 Rozsudek 30 Cdo 3514/2021 a jemu předcházející judikatura Nejvyššího soudu

Přestože tedy podle § 609 a 2997 odst. 1 o. z. (resp. podle § 455 odst. 1 obč. zák.) nepředstavuje plnění promlčeného dluhu bezdůvodné obohacení, ustálila se rozhodovací praxe Nejvyššího soudu již za účinnosti obč. zák. na stanovisku, že účinky § 445 odst. 1 obč. zák. odpovídajícího nynějším ustanovením § 609 a 2997 odst. 1 o. z. nenastanou v případě, plní-li žalovaný promlčený dluh na základě pravomocného soudního rozhodnutí, které bylo posléze zrušeno dovolacím soudem, a to navzdory tomu, že z hlediska skutečných hmotněprávních poměrů byl žalovaný dlužníkem žalobce.

Uvedená rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vychází především z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1368/2006, ve kterém Nejvyšší soud konstatoval, že „Obecně sice platí, že dlužník nemůže s úspěchem požadovat po věřiteli zpět to, co mu [na promlčený dluh] plnil z titulu bezdůvodného obohacení (nejde o plnění indebite), toto plnění však předpokládá dobrovolnost (plnění z vůle dlužníka) [...] Žalobkyně nesplnila žalovanému předmět plnění o své vůli (dobrovolně), nýbrž výhradně na základě pravomocného soudního rozhodnutí, které jí plnit přikazovalo a které bylo posléze zrušeno. Zrušením rozhodnutí, podle něhož bylo plněno, tak došlo k bezdůvodnému obohacení žalovaného, které je povinen žalobkyni vydat.“

Z citovaného usnesení Nejvyššího soudu tedy vyplývá, že ustanovení § 455 odst. 1 obč. zák. se použije pouze v případě, pokud dlužník plní promlčený dluh „dobrovolně“. Plnění poskytnuté na základě pravomocného soudního rozhodnutí, které je následně zrušeno, potom za „dobrovolné“ považovat nelze. Na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 1368/2006 navázal Nejvyšší soud řadou dalších rozhodnutí.¹⁶ Jak potom Nejvyšší soud konstatoval v usnesení ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 1297/2019, judikatura týkající se § 455 odst. 1 obč. zák. je využitelná i v podmínkách o. z. ve vztahu k výkladu jeho ustanovení § 609 a § 2997 odst. 1. To bylo konečně potvrzeno v rozsudku 30 Cdo 3541/2021, ve kterém Nejvyšší soud uzavřel: „Porovnáním znění poměrně kusé a obecně koncipované úpravy § 455 odst. 1 obč. zák. na straně jedné a právní úpravy nyní účinné na straně druhé je zřejmé, že současné znění § 2997 odst. 1 o. z. nalezlo svůj předobraz ve výše nastíněné judikatuře. Závěr, podle něhož

¹³ Srov. § 445 odst. 1 obč. zák.: „Za bezdůvodné obohacení se nepovažuje, bylo-li přijato plnění promlčeného dluhu nebo dluhu neplatného jen pro nedostatek formy.“

¹⁴ TÉGL, P., WEINHOLD, D. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III: § 419–654*. Praha: Leges, 2014, s. 886. ISBN 978-80-7502-003-1.

¹⁵ „Plnila-li osoba proto, že k tomu byla přivedena lstí, donucena brožbou nebo zneužitím závislosti, ustanovení odstavce 1 se nepoužije. To platí i v případě, že plnila osoba nesvéprávná.“

¹⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1536/2013, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 28 Cdo 1718/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2018, sp. zn. 28 Cdo 3660/2017, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 1297/2019.

bez důvodné obohacení vzniká i v případě, že dlužník nedobrovolně plnil svému věřiteli promlčený dluh pod tíhou pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu, které bylo následně zrušeno, z textu zákona nyní navíc plyne přímo a bez jakýchkoliv pochybností. Normativní pravidlo o tom, že dlužník, který plnil promlčený dluh, nemá právo na vrácení toho, co plnil, je nyní v § 2997 odst. 1 věte druhá [sic] in fine o. z., výslovně vyloučeno rovněž v tom případě, kdy dlužník plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.“

Závěry obsažené v rozsudku 30 Cdo 3541/2021 podporuje i dominantní většina aktuální odborné literatury.¹⁷ Podle L. Brima se pravidlo obsažené ve druhé větě § 609 a v § 2997 odst. 1 o. z. uplatní pouze za předpokladu, že „*dlužník plnil dobrovolně, a nikoli proto, že mu byla povinnost k plnění uložena rozhodnutím orgánu veřejné moci. Pakliže tedy dlužník plnil na promlčený dluh na základě rozhodnutí, jež bylo posléze zrušeno, zůstává jeho právo na vrácení bezdůvodného obohacení zachováno.*“¹⁸ Podle F. Melzera a K. Csacha zůstává právo na vydání bezdůvodného obohacení podle § 2997 odst. 1, resp. § 609 o. z. zachováno tomu, kdo promlčený dluh neplnil dobrovolně, ale např. na základě následně zrušeného pravomocného soudního rozhodnutí.¹⁹ Skutečnost, zda dlužník plnil promlčený dluh dobrovolně, je pro otázku vzniku bezdůvodného obohacení významná i podle J. Bílkové.²⁰ Výše uvedené závěry, které se nejnověji promítly právě v rozsudku 30 Cdo 3541/2021, jsou však problematické, a to z několika důvodů.

3 Účinky plnění dluhu podle posléze zrušeného pravomocného rozsudku

Problematika účinků plnění promlčeného dluhu na základě následně odklizeného pravomocného rozsudku představuje specifickou podmnožinu širší problematiky řešení situací, kdy dojde k plnění podle dovolacím soudem posléze zrušeného pravomocného soudního rozhodnutí. Tato problematika není v poměrech tuzemského práva s ohledem na limity aktuální právní úpravy obsažené v občanském soudním řádu z roku 1963, podle níž je dovolání koncipováno jako mimořádný opravný prostředek proti již pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů, zcela uspokojivě vyřešena,²¹ byť nadále do jisté míry vychází z převážně správných závěrů rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 31 Cdo 3309/2011 (dále „rozsudek 31 Cdo 3309/2011“).

Podle moderních procesních teorií právní moci, z nichž v rozsudku 31 Cdo 3309/2011 správně vyšel i Nejvyšší soud, se účinky právní moci deklaratorního rozsudku omezují

¹⁷ Viz mj. ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI.* 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 1301. ISBN 978-80-7598-955-0.

¹⁸ BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654).* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1953. ISBN 978-80-7400-852-8.

¹⁹ MELZER, F., CSACH, K. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX: § 2894–3081.* Praha: Leges, 2018, s. 1435. ISBN 978-80-7502-199-1.

²⁰ BÍLKOVÁ, J. *Bez důvodné obohacení v novém občanském zákoníku: komentář.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 371. ISBN 978-80-7400-579-4.

²¹ Viz např. LAVICKÝ, P. Právní moc důvodů rozsudku? *Právní rozhledy.* Praha: C. H. Beck, 2022, roč. 30, č. 13–14, s. 457–469. ISSN 1210-6410.

do oblasti procesního práva, a pravomocný rozsudek proto nemá přímý dopad do hmotněprávních poměrů existujících mezi účastníky řízení mimo oblast soudního řízení.²² Oblasti hmotného a procesního práva jsou na sobě nezávislé a přímo se neovlivňují, nejde-li o ingerenci procesního práva do práva hmotného v podobě konstitutivního rozhodnutí. Jak Nejvyšší soud uvedl v rozsudku 31 Cdo 3309/2011, „*hmotněprávní vztahy existují nezávisle na konkrétním soudním řízení, směřujícím k vydání deklaratorního rozhodnutí; toto řízení ani rozhodnutí na nich nemůže nic měnit, stejně jako na nich nic nemění to, zda řízení ohledně nich probíhá či nikoliv.*“ Materiální právní moc má tedy pouze procesní důsledky spočívající v zákazu opakování sporu o stejném předmětu řízení mezi stejnými subjekty v budoucnu (*Wiederholungsverbot*). Účinek závaznosti materiální právní moci (*Bindungswirkung*) pak zajišťuje, že vyvstane-li v budoucím sporu mezi totožnými účastníky řízení předběžná otázka řešená již vydaným pravomocným rozhodnutím, soud se při jejím řešení od jejího pravomocného posouzení v tomto rozhodnutí neodchýlí (*Abweichungsverbot*).²³

Nesprávné jsou proto alternativní koncepce řešení situací, kdy dojde k poskytnutí plnění na základě později zrušeného pravomocného rozsudku, které spojují účinek splnění s existencí pravomocného rozhodnutí. Tyto koncepce činí hmotněprávní účinek splnění dluhu závislým na existenci pravomocného rozhodnutí, čímž právní moci soudního rozhodnutí přiznávají – ve skutečnosti v rozporu se zcela převažujícím čistě procesním pojetím tohoto institutu – přímý dopad do oblasti hmotného práva. Např. podle názoru zastánců alternativního přístupu L. Drápal a T. Pondikasové totiž zrušením pravomocného soudního rozhodnutí, na jehož základě bylo poskytnuto plnění, dochází k jeho odklizení s účinky *ex tunc* s tím, že mezi účastníky řízení nastává stejný hmotněprávní a procesněprávní stav, jako kdyby k vydání daného rozhodnutí nikdy nebylo došlo.²⁴ Jak bude dále uvedeno, tyto alternativní koncepce, byť byly rozsudkem 31 Cdo 3309/2011 odmítnuty, nacházejí odraz právě v přístupu judikatury k řešení otázky účinků plnění promlčeného dluhu podle později zrušeného pravomocného rozsudku, neboť účinek splnění ve skutečnosti spojují s existencí tohoto pravomocného rozhodnutí.

Z toho, že právní moc rozhodnutí má čistě procesní účinky, plyne, že jedná-li žalovaný v souladu s pravomocným rozsudkem, kterým bylo žalobci přiznáno právo na určité plnění, je z hmotněprávního hlediska podstatné pouze to, zda je toto plnění v souladu s hmotněprávními poměry mezi žalobcem a žalovaným, či nikoli. Souvislost plnění dlužníka s civilním sporem, resp. s existencí pravomocného rozsudku je totiž pouze vnější.²⁵ Otázka, zda nastaly účinky splnění, je hmotněprávní otázkou, kterou je třeba posuzovat podle ustanovení hmotného práva.²⁶ Hmotněprávní účinek splnění dluhu tedy nijak nezávisí na existenci

²² MACUR, J. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 112. ISBN 80-210-0810-5.

²³ FASCHING, H.W. *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozessrechts: Lehr- und Handbuch für Studium und Praxis*. 2. vyd. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1990, s. 758. ISBN 3-214-04697-7.

²⁴ DRÁPAL, L., PONDIKASOVÁ, T. Zrušení pravomocného soudního rozhodnutí a „bezdůvodné obohacení“? *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2015, roč. 23, č. 3, s. 96. ISSN 1210-6410.

²⁵ MACUR, J. *Právo procesní a právo hmotné*. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 66. ISBN 80-210-0740-0.

²⁶ LAVICKÝ, P., KOTÁSEK, J. Zákaz zpětvzetí žaloby podle nového § 96 odst. 6 OSŘ. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2018, roč. 26, č. 1, s. 4. ISSN 1210-6410.

pravomocného rozsudku vydaného podle norem procesního práva. Jinými slovy, z hlediska hmotněprávních účinků plnění poskytnutého dlužníkem je lhostejné, bylo-li určité pravomocné rozhodnutí vydáno, či nikoli. Je proto z hlediska těchto účinků bez významu i to, je-li toto pravomocné soudní rozhodnutí následně odklizen.

Plněním žalovaného v souladu s pravomocným deklaratorním rozsudkem, který odpovídá skutečným hmotněprávním poměrům, dluh zaniká splněním, kdy otázka vůle dlužníka přivodit následek v podobě splnění dluhu nemá v tomto ohledu žádnou relevanci.²⁷ Při úplné absenci vůle dlužníka dluh splnit by takový dluh totiž nemohl zaniknout nikdy (argument *ad absurdum*). Jak Nejvyšší soud uvedl v rozsudku 31 Cdo 3309/2011, „Ochrana porušenému právu je poskytována tak, že soud uloží procesní (tedy veřejnoprávní) povinnost žalovanému splnit povinnost, vyplývající ze závazku; chováním, které je v souladu s takovým rozsudkem, zaniká nejen procesní povinnost plynoucí z výroku rozhodnutí, ale i ji odpovídající hmotněprávní závazek (dluh), o kterém byl veden spor. To platí bez ohledu na to, jaký motiv (pohnutka) vede žalovaného ke splnění uložené povinnosti.“

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, která vyústila až v rozsudek 31 Cdo 3309/2011, tedy v souladu s výše uvedeným vychází z předpokladu, že plní-li žalovaný na základě pravomocného a vykonatelného rozsudku, který je následně zrušen dovolacím soudem, závisí oprávněnost přijetí tohoto plnění žalobcem na skutečných hmotněprávních poměrech mezi stranami. Je-li žalovaný z hmotněprávního hlediska dlužníkem žalobce, plněním podle pravomocného rozsudku dluh zaniká splněním, a to bez ohledu na to, je-li tento pravomocný rozsudek následně odklizen Nejvyšším soudem. V opačném případě, tj. není-li žalovaný z hmotněprávního hlediska dlužníkem žalobce jako věřitele (soud skutečné hmotněprávní poměry mezi stranami nesprávně posoudil a toto nesprávné posouzení se následně odrazilo v pravomocném rozsudku), vzniká žalobci odklizením tohoto rozsudku bezdůvodné obohacení, které je povinen vydat žalovanému. V souladu s výše uvedeným proto Nejvyšší soud v rozsudku 31 Cdo 3309/2011 uzavřel: „Je tedy zřejmé, že pokud žalovaný – ať již dobrovolně nebo ve vykonávacím řízení – splní na základě pravomocného rozsudku uloženou povinnost, pak v případě, že tato povinnost podle hmotného práva skutečně existovala, zaniká splněním. Jestliže neexistovala (k rozporu rozsudku se skutečným hmotněprávním stavem může dojít např. pro neunesení důkazního břemene, při rozsudcích pro uznání a zmeškání apod.), získává žalobce na úkor žalovaného bezdůvodné obohacení.“

Ohledně účinků plnění dluhu podle posléze zrušeného pravomocného rozsudku lze tedy učinit tyto zásadní závěry:

- právní mocí deklaratorního soudního rozhodnutí se na hmotněprávních poměrech účastníků řízení nic nemění, stejně jako na nich nic nemění ani případně odklizení takového rozhodnutí dovolacím soudem;
- to, zda nastaly účinky splnění, je hmotněprávní otázkou, kterou je třeba posuzovat podle ustanovení hmotného práva;
- z hlediska hmotněprávních účinků splnění dluhu je nerozhodné, plní-li dlužník proto, že mu to ukládá pravomocný rozsudek, nebo činí-li tak z jiného důvodu.

²⁷ Ibid., s. 4.

4 „Dobrovolnost“ splnění promlčeného dluhu jako předpoklad hmotněprávního splnění

Základní východisko rozsudku 30 Cdo 3514/2021 a jemu předcházející judikatury vycházející z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Odo 1368/2006 spočívající v tom, že účinky § 609 a § 2997 odst. 1 o. z., resp. § 455 odst. 1 obč. zák. se prosadí pouze za předpokladu, plní-li dlužník promlčený dluh „dobrovolně“, je s výše uvedenými závěry ve zřejmém rozporu.

I ve vztahu k plnění promlčeného dluhu na základě posléze odklizeného rozsudku platí, že to, zda nastaly účinky splnění dluhu, je otázkou hmotněprávní, která musí být posuzována podle ustanovení hmotného práva. Z hmotného práva nevyplývá požadavek, že k tomu, aby plnění promlčeného dluhu nepředstavovalo bezdůvodné obohacení na straně příjemce, musí být toto plnění ze strany dlužníka „dobrovolně“.²⁸ Také z rozsudku 31 Cdo 3309/2011 zcela jednoznačně plyne, že otázka „dobrovolnosti“ plnění je z hlediska hmotněprávních účinků tohoto plnění nerozhodná.²⁹ Rozhodné je pouze to, zda je podle hmotného práva plněno na existující dluh, či nikoli.³⁰ Promlčením přitom hmotné subjektivní právo ani jemu odpovídající hmotněprávní povinnost nezanikají, a plnění takového promlčeného práva tedy představuje plnění povinnosti, která podle hmotného práva skutečně existuje. Dané plnění je tak v souladu s hmotným právem, a proto tímto plněním ani nevzniká bezdůvodné obohacení. Jak rovněž připomínají P. Tégl a D. Weinhöld, „*Je zcela lhostejné, proč dlužník plnil promlčený dluh, jakož i to, zda o promlčení věděl či ne. Splnění má v tomto případě objektivní účinky.*“³¹ Nerozhodná je z tohoto pohledu i skutečnost, že k přiznání práva mohlo dojít v důsledku

²⁸ Sporné je přitom samotné spojování požadavků běžně kladených na právní jednání (náležitosti vůle) s plněním dluhu, kdy např. podle německého pojetí nepředstavuje splnění právní jednání – splnění má čisté objektivní účinky, kdy z hlediska těchto účinků nehraje podle tam převažující tzv. teorie reálných účinků plnění (*Theorie der realen Leistungsbewirkung*) subjektivní stránka dlužníka roli (viz FETZER, R. In: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 3: Schuldrecht – Allgemeiner Teil II.* 8. vyd. München: C. H. Beck, 2019, s. 1071. ISBN 978-3-406-72603-3; GRÜNEBERG, C. In: *Palandt Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen.* 78. vyd. München: C. H. Beck, 2019, s. 603. ISBN 978-3-406-72500-5). Jak zároveň upozorňuje J. Macur, v případě plnění dlužníka na základě pravomocného soudního rozhodnutí prvek vůle přítomen je, kdy přes motivační účinky rozsudečného příkazu jde stále o plnění poskytnuté z vůle dlužníka, a jako takové je proto třeba jej z hlediska hmotněprávního posuzovat (viz MACUR, J. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného.* Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 119. ISBN 80-210-0810-5). Uvedené je i v souladu s názorem Nejvyššího soudu vyjádřeným v rozsudku 31 Cdo 3309/2011: „*Soudní rozhodnutí je sice důvodem, proč je plnění protistraně dobrovolně poskytnuto, ovšem plnění neztrácí proto povahu volního aktu, tedy – i když psychicky, nikoliv však bezprávně vynuceného – právního úkonu („coactus voluit, tamen voluit“).*“

²⁹ Nelze tedy podle našeho mínění souhlasit s názorem vysloveným v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. 28 Cdo 1297/2019: „*Vzdor mínění žalované sbora odkazovaný rozsudek sp. zn. 31 Cdo 3309/2011 nikterak nezapovídá výše reprodukováný závěr o vzniku bezdůvodného obohacení plněním na promlčený dluh z podnětu následně cestou mimořádného opravného prostředku odklizeného rozhodnutí.*“

³⁰ Viz též názor J. Petrova: „*Pokud bylo pravomocné rozhodnutí zrušeno s účinky ex tunc, neznamená to nutně, že příjemce musí přiznané plnění vrátit. Pokud mu svěděl a svědčí též důvod hmotněprávní, je jeho obohacení důvodné i nadále [...] dluh zanikl splněním, ať už povinný plnil dobrovolně, plnil jen kvůli vykonatelnému rozhodnutí [...] anebo plnil tak, že byl jeho majetek postižen v rámci exekuce či výkonu rozhodnutí...*“ (viz PETROV, J. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI: Závažkové právo: Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1864. ISBN 978-80-7400-287-8).

³¹ TÉGL, P., WEINHÖLD, D. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III: § 419–654.* Praha: Leges, 2014, s. 887. ISBN 978-80-7502-003-1.

nesprávného právního posouzení otázky promlčení ze strany soudu v posléze odklizeném pravomocném rozhodnutí.

Výkladem ustanovení § 2997 odst. 1 o. z., resp. § 455 odst. 1 obč. zák., podle něhož se účinky předvídané těmito ustanoveními zákona uplatní pouze za předpokladu dobrovolnosti plnění dlužníka, tedy soudy povážlivě rozšířily hypotézy těchto právních norem o předpoklad, který do nich zákonodárce nikdy nevložil, tedy že dlužník musí promlčený dluh plnit „dobrovolně“.

Zákon přitom na jiných místech předpokládá, že ke splnění promlčeného dluhu dojde i v případech, kdy je toto plnění, jakkoli zprostředkovaně, „nedobrovolné“.³² Za určitých okolností může navíc být i promlčené právo vynuceno cestou výkonu rozhodnutí, přičemž v takovém případě se rovněž nebude jednat o „dobrovolné“ plnění, byť v tomto případě zřejmě půjde o plnění na promlčené právo v „první“ fázi promlčení, tj. o promlčení nastalé uplynutím promlčecí lhůty.³³

F. Melzer a K. Csach se potom extenzivním výkladem spojení *donucení hrozbou* obsaženém v § 2997 odst. 2 o. z. pokoušejí dovodit, že poskytovatel plnění, který plní promlčený dluh podle pravomocného rozhodnutí, je k tomuto „plnění nepochybně donucen hrozbou; bylo-li by proto později toto rozhodnutí na základě mimořádného opravného prostředku zrušeno, neměla by být dlužníkovi kondičke odeprána.“³⁴ Podle jejich názoru tedy nelze donucení hrozbou pro účely tohoto ustanovení spojovat pouze s bezprávnou výhrůžkou, kdy nevylučují ani legálnost vyvíjeného tlaku. V systematice tohoto ustanovení i celého o. z. však takto široký výklad zákonodárcem užitého spojení *donucení hrozbou*, který by zahrnoval i donucení hrozbou výkonu pravomocného soudního rozhodnutí, nelze považovat za správný a přiměřený. Např. podle J. Petrova je naopak třeba výjimky podle § 2997 odst. 2 o. z. s ohledem na to, že „ochuzený“ plní dluh, který skutečně má, byť se jedná o dluh naturální, vykládat restriktivně.³⁵ J. Bílková pojem *hrozba* obsažený v § 2997 odst. 2 o. z. vykládá v návaznosti na důvody relativní neplatnosti podle § 587 o. z., tj. hrozbu tělesného nebo duševního násilí.³⁶ Důvodová zpráva k § 2997 o. z. přitom uvádí jen to, že „Navržené ustanovení vychází z platné právní úpravy (§ 455 občanského zákoníku), volí však obecnější formulace a doplňuje výjimku zakládající ochuzenému právo požadovat vydání v některých mimořádných situacích, kdy obohacení nelze ze zřejmých důvodů uznat za ospravedlněné.“

³² Např. promlčení práva nemá obecně vliv na možnost uspokojení pohledávky (zástavního) věřitele ze zástavy (srov. § 615 odst. 1 o. z., věta druhá).

³³ Samotné vznesení námítky promlčení zánik nároku ve všech případech bez dalšího nepřivodí – je-li vznesení námítky promlčení dlužníkem v rozporu s dobrými mravy, je taková námítka z hlediska hmotného práva neúčinná, a právo může být soudem žalobci přiznáno, ačkoli je promlčené (WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 59. ISBN 978-80-7400-576-3). Rozhodnutí, kterým bylo toto právo žalobci přiznáno, může být i následně vynuceno (ve vykonávacím řízení). Srov. též § 653 o. z. a důvodovou zprávu k němu, podle níž lze rozhodnutím přiznat i promlčené právo.

³⁴ MELZER, F., CSACH, K. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX: § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 1449. ISBN 978-80-7502-199-1.

³⁵ PETROV, J. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI: Závazkové právo: Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1945. ISBN 978-80-7400-287-8.

³⁶ BÍLKOVÁ, J. *Bez důvodné obohacení v novém občanském zákoníku: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 381. ISBN 978-80-7400-579-4.

Problematické je přitom i samotné vymezení toho, kdy lze plnění považovat za poskytnuté „dobrovolně“. Odborná literatura se shoduje v tom, že účinky § 609, resp. § 2997 odst. 1 o. z. nastanou v případech, kdy si dlužník není vědom okolnosti, že dluh, který plní, je promlčený – takové plnění za bezdůvodné obohacení považovat nelze.³⁷ Z hlediska splnění podmínky „dobrovolnosti“ je ovšem takové plnění – při nevědomosti dlužníka – sporné. Plní-li totiž dlužník proto, že je přesvědčen, že takovou vynutitelnou povinnost má, tedy si není vědom toho, že uplatnil-li by věřitel promlčené právo v soudním řízení, dané plnění by nemohlo být věřiteli příznáno, vznesl-li by námitku promlčení, nejedná se z tohoto hlediska o „dobrovolné“ plnění, tj. o vědomé splnění povinnosti, o které dlužník ví, že by proti němu nemohla být proti jeho vůli vynucena. Byl-li by proto akceptován výše zmíněný výklad, že z důvodu přítomnosti *brozby* výkonu rozhodnutí se v případě plnění promlčeného dluhu podle pravomocného soudního rozhodnutí uplatní výlučka podle § 2997 odst. 2 o. z., pak v případě plnění dlužníka při nevědomosti o promlčení dluhu (za současné vědomosti věřitele o tom, že promlčecí lhůta již uplynula), by se uvedená výlučka podle § 2997 odst. 2 o. z. měla rovněž uplatnit. V takovém případě by se totiž zřejmě jednalo o *lest* ze strany věřitele. Za správný s ohledem na jejich přílišnou extenzivnost nelze považovat ani jeden z těchto výkladů.

Příléhavé nejsou ani poukazy na německou právní úpravu a tamní rozhodovací praxi, které L. Brim uvádí na podporu argumentu, že v případě plnění promlčeného dluhu na základě posléze zrušeného exekučního titulu představuje takové plnění bezdůvodné obohacení z důvodu „nedobrovolnosti“ takového plnění.³⁸ I v německém právu totiž požadavek, že k tomu, aby dlužník nemohl požadovat vrácení toho, co na promlčený dluh plnil, musí být toto plnění „dobrovolné“ (*freiwillig*), postrádá výslovnou oporu v hmotněprávních předpisech. Judikatura, kterou zmiňuje L. Brim, se nadto netýká výkonu rozhodnutí podle pravomocného rozsudku, ale pouze podle vykonatelných notářských listin. Ke zrušení pravomocného rozhodnutí, na jehož základě žalovaný plnil promlčený dluh, z důvodu odlišného posouzení otázky promlčení dovolacím soudem, přitom v německém právním prostředí nemůže dojít, a to s ohledem na tamější odlišnou úpravu systému opravných prostředků z hlediska možnosti rušení pravomocných soudních rozhodnutí, kdy dovolání je koncipováno

³⁷ BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1953. ISBN 978-80-7400-852-8; WEINHOLD, D. *Promlčení a prekluze v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 51. ISBN 978-80-7400-576-3.

³⁸ Viz BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1953. ISBN 978-80-7400-852-8. Podle § 214 odst. 2 BGB mj. platí, že „Plnění poskytnuté na uspokojení promlčeného nároku nemůže být požadováno zpět, a to ani pokud bylo plněno v nevědomosti o promlčení.“ V rozsudku ze dne 5. 7. 2013 (V ZR 141/12) k tomuto ustanovení zákona německý Spolkový soudní dvůr (BGH) mj. uvedl, že „Tato výjimka [podle § 214 odst. 2 BGB] zpravidla § 813 odst. 1 věty první BGB ale platí pouze tehdy, pokud dlužník poskytl plnění dobrovolně. Je-li pro promlčenou pohledávku vedena exekuce [výkon rozhodnutí], má dlužník nárok na vydání toho, co plnil. Jako nedobrovolné plnění je třeba nahlížet i plnění poskytnuté dlužníkem proto, aby předešel výkonu rozhodnutí...“ H. Grothe k ustanovení § 214 odst. 2 BGB uvádí, že odepření dlužníkovi práva na vydání toho, co na promlčený dluh plnil, je oprávněné pouze tehdy, poskytl-li dlužník toto plnění dobrovolně, o čemž nemůže být řeč v případě výkonu rozhodnutí, resp. v případě plnění za účelem toho, aby výkonu rozhodnutí předešel (GROTHE, H. In: *Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch. Band 1: Allgemeiner Teil: §§ 1–240, AllgPersönR, ProstG, AGG*. 8. vyd. München: C. H. Beck, 2018, s. 2455. ISBN 978-3-406-72601-9; shodně i KESSELER, C. In: PRÜTTING, H., WEGEN, G., WEINREICH, G. *BGB: Kommentar*. 8. vyd. Köln: Luchterhand Verlag, 2013, s. 321. ISBN 978-3-472-08521-8).

jako řádný opravný prostředek se suspenzivním účinkem.³⁹ Poukazy na německou právní praxi jsou proto v tuzemském kontextu stěží využitelné.⁴⁰

Plněním promlčeného dluhu podle posléze zrušeného pravomocného rozhodnutí tedy dojde k jeho splnění s účinky podle druhé věty § 609, resp. § 2997 odst. 1 o. z., kdy otázka dobrovolnosti plnění nehraje v tomto ohledu žádnou roli. Hmotněprávní účinky splnění by pro případ odklizení pravomocného rozsudku, na jehož základě dlužník plnil, mohly být revokovány pouze výslovným ustanovením zákona.⁴¹ Takové ustanovení však o. z. ani jiný zákon neobsahuje.⁴² Revokování hmotněprávních účinků plnění pouhým zrušením pravomocného rozhodnutí, na jehož základě bylo plnění poskytnuto, tj. bez existence hmotněprávní normy, která by „obživnuti“ již jednou zaniklého práva umožnila,⁴³ je tedy nezbytně projevem koncepce předpokládající přímý dopad účinků nastalých v rovině procesního práva, tj. právní moci deklaratorního rozhodnutí, do oblasti hmotného práva. Hmotněprávní účinek splnění dluhu totiž spojuje s existencí pravomocného soudního rozhodnutí. Podle

³⁹ ROSENBERG, L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. *Zivilprozessrecht*. 18. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2018, s. 826 a násl. ISBN 978-3-406-71085-8.

⁴⁰ Následky plnění poskytnutého na základě předběžně vykonatelného rozsudku potom v německém procesním právu výslovně řeší ustanovení zákona. Podle § 717 odst. 2 a 3 něm. ZPO je žalobce, který přijme (resp. se domůže) od žalovaného plnění na základě předběžně vykonatelného rozsudku, v případě, kdy je tento rozsudek zrušen, povinen žalovanému nahradit tímto plněním vzniklou škodu (odst. 2), resp. mu přijaté plnění vrátit podle pravidel o vydání bezdůvodného obohacení (odst. 3). V tomto případě se však jedná o specifika předběžně vykonatelných rozsudků (popsané následky vyplývají přímo ze zákona), přičemž věřitel je podle zdůvodnění uvedeného ustanovení nucen nést riziko toho, že jeho právo dosud nebylo potvrzeno pravomocným soudním rozhodnutím. Toto ručení (*Haftung*) proto nenastává teprve tehdy, je-li pravomocně potvrzeno, že žalobce nárok, jehož vymožení se domáhal, ve skutečnosti nemá, ale již okamžikem odpadnutí předběžně vykonatelnosti daného titulu. V tomto ohledu se situace významně liší od té, kdy výjimečně dojde ke zrušení již pravomocného titulu pro výkon rozhodnutí – v takovém případě věřitel odpovědnost nenese, neboť nemohl počítat s tím, že se výkon rozhodnutí posléze ukáže nezákonným (KRÜGER, W. In: *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen*. Band 2: §§ 355–802. 2. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2000, s. 1605. ISBN 3-406-44719-8). Podle německého práva však může ke zrušení již pravomocného rozhodnutí a novému projednání již jednou pravomocně rozhodnuté věci dojít pouze z důvodu obnovy řízení (*Wiederaufnahme des Verfahrens*), a to buď na základě žaloby pro zmatečnost (*Nichtigkeitsklage*) pro závažná procesní pochybení, nebo na základě žaloby na obnovu řízení (*Restitutionsklage*) (ROSENBERG, L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. *Zivilprozessrecht*. 18. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2018, s. 983. ISBN 978-3-406-71085-8), nikoli tedy z důvodu nesprávného právního posouzení věci (např. otázky promlčení) jako v tuzemském civilním procesu.

⁴¹ Jak správně uvádějí F. Melzer a K. Csach, „V případě plnění *naturální obligace* plní poskytovatel *svůj existující dluh*. Tento dluh plněním *zanikl*. Zákon v uvedených případech [zde míněn § 2997 odst. 2 o. z.] *přiznává právo na vrácení poskytnutého plnění, byť bylo plněno na základě právního důvodu*. Vrácení plnění *musí* revokovat účinky splnění, *tzp. že má v tomto případě za následek tzv. obživnutí dluhu* (podobně např. § 597 odst. 2).“ (MELZER, F., CSACH, K. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Svazek IX: § 2894–3081. Praha: Leges, 2018, s. 1447. ISBN 978-80-7502-199-1).

⁴² Ustanovení § 2997 odst. 2 o. z. za takové z výše uvedených důvodů nepovažujeme.

⁴³ Z hmotněprávního hlediska dluh splněním zaniká jednou provždy a „obživnout“ již zásadně nemůže, jak plyne i z četné komentářové literatury: „*Splněním, stejně jako v případě jiných důvodů zániku závazku, zaniká závazek jednou provždy a nemůže být obnoven...*“ (viz ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 372. ISBN 978-80-7478-638-9); „*Co se týče trvání účinků zániku, jde zásadně o zánik trvalý*. Jednou zaniklý závazek již *zpravidla není možno obnovit*.“ (viz ŠILHÁN, J. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník V: Závazkové právo: Obecná část* (§ 1721–2054): *Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 834. ISBN 978-80-7400-535-0); „*Zanikne-li závazek nebo dluh, zanikne trvale, jednou provždy, takže je problematické, aby byl obnoven, a to i dohodou stran*. To *vyplývá z obsahu a významu pojmu zánik závazku/dluhu*.“ (viz BANYAIOVÁ, A. *Diskutované otázky zániku závazků v občanském zákoníku*. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora, 2018, č. 6, s. 28. ISSN 1210-6348).

tohoto pojetí dochází zrušením rozhodnutí k revokaci účinků splnění a nastává stejný hmotněprávní stav, jako kdyby zde toto pravomocné soudní rozhodnutí nikdy nebylo, resp. jako kdyby v souladu s ním nikdy nebylo plněno.⁴⁴ Jak bylo přitom výše uvedeno ohledně vzájemného poměru mezi hmotným a procesním právem, z hlediska hmotněprávních účinků plnění poskytnutého dlužníkem je lhostejné, bylo-li určité pravomocné rozhodnutí vydáno, či nikoli, a je proto z hlediska těchto účinků bez významu i to, bylo-li toto rozhodnutí následně zrušeno.

5 Deklaratorní rozsudek jako „právní důvod plnění“

Za nesprávný lze považovat rovněž závěr rozsudku 30 Cdo 3514/2021, podle kterého to, že bezdůvodné obohacení vzniká i v případě, plnil-li dlužník věřiteli promlčený dluh pod tíhou pravomocného soudního rozhodnutí soudu, které bylo následně zrušeno, má vyplývat i přímo z poslední věty ustanovení § 2997 odst. 1 o. z. („Právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.“). Podle Nejvyššího soudu se totiž v této situaci jedná o případ plnění z právního důvodu, který později odpadl. Zrušením deklaratorního rozsudku ale k odpadnutí právního důvodu plnění nedochází.

Deklaratorní rozsudek vydaný v civilním řízení nepředstavuje právní důvod ve smyslu hmotného práva, neboť na rozdíl od rozhodnutí konstitutivního nemá jeho vydání za následek vznik, změnu či zánik hmotných práv a povinností.⁴⁵ Kasací pravomocného deklaratorního soudního rozhodnutí tedy nedochází k odpadnutí právního důvodu plnění, nýbrž jen k odpadnutí překážky bránící tomu, aby se skutečné hmotněprávní poměry existující mezi stranami případně mohly prosadit.⁴⁶ Předpoklad závěrů rozsudku 30 Cdo 3514/2021, tj. povaha deklaratorního soudního rozhodnutí jako právního důvodu plnění, je proto nesprávný a evokuje již překonané materiální koncepcie právní moci, podle nichž pravomocný rozsudek vytváří mezi stranami sporu novou hmotněprávní situaci – je právním důvodem jejího vzniku.⁴⁷

⁴⁴ DRÁPAL, L., PONDIKASOVÁ, T. Zrušení pravomocného soudního rozhodnutí a „bezdůvodné obohacení“? *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2015, roč. 23, č. 3, s. 96. ISSN 1210-6410.

⁴⁵ DVORÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1: Díl první: Obecná část*. 2., aktualizované a doplněné vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 154–155. ISBN 978-80-7552-187-3. Jak uvádějí P. Lavický a J. Kotásek: „Proto je krajně nesprávný názor, že zrušením pravomocného soudního rozsudku vzniklo na straně žalobce bezdůvodné obohacení pro odpadnutí právního důvodu plnění.“ (viz LAVICKÝ, P., KOTÁSEK, J. Zákaz zpětvzetí žaloby podle nového § 96 odst. 6 OSŘ. *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2018, roč. 26, č. 1, s. 5. ISSN 1210-6410).

⁴⁶ Tato překážka spočívá v účinku závaznosti materiální právní moci – jedná se o případ tzv. pojmového protikladu (*kontradiktorische Gegenteil*), který vylučuje úspěšné podání žaloby o vydání bezdůvodného obohacení do pravomocného odklizení původního rozsudku (viz DVORÁK, B. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský soudní řád (§ 1 až 250I): Řízení sporné: Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 774. ISBN 978-80-7478-986-1; GOTTWALD, P. In: *Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung mit Gerichtsverfassungsgesetz und Nebengesetzen. Band 1: §§ 1–354*. 2. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2000, s. 2103–2104. ISBN 3-406-44718-X).

⁴⁷ DVORÁK, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí: procesní studie*. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 36. ISBN 978-80-7400-095-9; ROSENBERG, L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. *Zivilprozessrecht*. 18. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2018, s. 933. ISBN 978-3-406-71085-8; FASCHING, H. W. *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozessrechts: Lehr- und Handbuch für Studium und Praxis*. 2. vyd. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1990, s. 759. ISBN 3-214-04697-7.

Ze shodného nesprávného předpokladu o povaze deklaratorního soudního rozhodnutí jako právního důvodu vycházejí např. i F. Melzer a K. Csach ve své koncepci tzv. *kumulace právních důvodů*. Podle této koncepce dochází plněním procesní povinnosti uložené pravomocným soudním rozhodnutím současně k plnění i této procesní povinnosti odpovídající hmotněprávní povinnosti, přičemž poskytované plnění se tak zakládá na obou těchto „právních důvodech“, tj. jak pravomocným soudním rozhodnutím, tak i na hmotněprávním důvodu.⁴⁸ Tato koncepce do značné míry připomíná alternativní koncepci účinků právní moci („modifikovanou“ materiální koncepci) zastávanou v minulosti V. Knappem.⁴⁹ Názor považující deklaratorní soudní rozsudek za právní důvod plnění, ze kterého vychází i rozsudek 30 Cdo 3514/2021, je přitom rozšířen i v dalších rozhodnutích Nejvyššího soudu, kdy např. v rozsudku ze dne 19. 5. 2009, sp. zn. 30 Cdo 3810/2007, se uvádí, že „*Jestliže však právní důvod pro plnění dán nebyl a původní rozsudek tak byl nesprávný, spočíval právní důvod plnění jen ve vykonatelném soudním rozsudku; jeho zrušením však do té doby existující právní důvod odpadl a dříve zaplacené plnění se stalo bezdůvodným obohacením (přijetím plnění, jehož právní důvod odpadl)*.“⁵⁰

L. Drápal a T. Pondikasová potom poukazují na „hmotněprávně konstitutivní“ povahu i zdánlivě deklaratorních soudních rozhodnutí, čímž odůvodňují závěr, podle něhož dochází odklizením pravomocného deklaratorního rozsudku k odpadnutí právního důvodu plnění.⁵¹ Odkazují přitom na názor vyjádřený v práci kolektivu autorů *Občanské právo procesní* určené pro posluchače Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, ve které se uvádí: „*Pokud jde naopak o ovlivňování hmotného práva civilním právem procesním (přesněji jeho aplikaci v procesu), lze se nejprve [...] zmínit o důsledcích nesprávného rozhodování úředních orgánů. Jejich nesprávné rozhodování ve věci samé [...] je vždy porušením předpisů procesního práva s důsledky znamenajícími vytvoření takového konkrétního právního stavu, který je v rozporu s platným hmotným právem. Úřední rozhodnutí, které takový právní stav vytvořilo, má vždy povahu hmotněprávně konstitutivní, i tam, kde podle svého obsahu vypadá jako rozhodnutí deklaratorní*.“⁵² Základní mylný předpoklad všech zmíněných koncepcí spočívá v tom, že deklaratorní rozsudek může představovat hmotněprávní důvod plnění. Platil-li by tento předpoklad, potom by klasifikace rozhodnutí z hlediska jejich účinků na deklaratorní a konstitutivní ztratila smysl. Podstatou tohoto odlišení je přitom právě to, že pouze konstitutivní rozhodnutí představuje z hlediska hmotného práva právní důvod.

⁴⁸ MELZER, F., CSACH, K. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IX: § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 1309. ISBN 978-80-7502-199-1. Viz též názor J. Petrova: „*Právní důvod představuje nejen rozhodnutí konstitutivní [...], ale i deklaratorní...*“ (PETROV, J. In: HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI: Závazkové právo: Zvláštní část (§ 2055–3014): Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1864. ISBN 978-80-7400-287-8).

⁴⁹ DVORÁK, B. Viktor Knapp a civilní soudní rozhodnutí. In: GERLOCH, A. (ed.). *Viktor Knapp: vědecké dílo v proměnách času*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 372. ISBN 978-80-7380-509-8.

⁵⁰ Obdobně i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3033/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 7. 2010, sp. zn. 28 Cdo 669/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. 28 Cdo 2242/2010, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3995/2010, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3805/2010, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1514/2009.

⁵¹ DRÁPAL, L., PONDIKASOVÁ, T. Zrušení pravomocného soudního rozhodnutí a „bezdůvodné obohacení“? *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2015, roč. 23, č. 3, s. 96. ISSN 1210-6410.

⁵² ČEŠKA, Z. a kol. *Občanské právo procesní: určeno pro posluchače fakulty právnické*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972, s. 11.

Jeden z výchozích předpokladů, ze kterého v rozsudku 30 Cdo 3514/2021 Nejvyšší soud vychází, je proto evidentně nesprávný.

V případě řešeném v rozsudku 30 Cdo 3514/2021 pak bez ohledu na zrušení pravomocného rozsudku, na jehož základě žalovaný plnil, právní důvod tohoto plnění nadále trvá. I promlčené právo se totiž zakládá na nadále existujícím právním titulu, a plnění promlčeného dluhu proto nepředstavuje plnění bez právního důvodu. Skutečnost, že plnění přijaté věřitelem na promlčený dluh se nadále opírá o existující hmotněprávní důvod, však Nejvyšší soud v rozsudku 30 Cdo 3514/2021 zcela pomíjí.

Výklad provedený Nejvyšším soudem v rozsudku 30 Cdo 3514/2021, podle něhož závěr, že bezdůvodné obohacení vzniká věřiteli v případě, kdy mu dlužník plnil promlčený dluh na základě posléze zrušeného pravomocného rozsudku, vyplývá i přímo z textu zákona, kdy tento zrušený rozsudek představuje právní důvod, který odpadl ve smyslu § 2997 odst. 1 věty druhé o. z. („Právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.“), nadto není správný ani z hlediska systematického. Otázku plnění promlčeného práva totiž výslovně řeší první věta citovaného ustanovení („Dlužník, který plnil dluh nežalovatelný nebo promlčený nebo takový, který je neplatný pro nedostatek formy, nemá právo na vrácení toho, co plnil.“). Lze proto pochybovat, že zákonodárce měl ve druhé větě ustanovení § 2997 odst. 1 o. z. na mysli situaci řešenou v rozsudku 30 Cdo 3514/2021.

6 Zájem věřitele a zájem dlužníka

Bez ohledu na výše popsanou nesprávnost závěrů rozsudku 30 Cdo 3514/2021 nelze odhlédnout od toho, že při řešení situace nastalé poté, co dlužník plní promlčený dluh na základě pravomocného soudního rozhodnutí, které je následně zrušeno dovolacím soudem, dochází ke střetu dvou principů. Na jedné straně se jedná mj. o princip *pacta sunt servanda*, který zohledňuje zájem věřitele promlčeného dluhu, aby se mu dostalo závazně přislíbeného plnění, na straně druhé o zásadu *vigilantibus iura*, která poskytuje ochranu dlužníkovi tím, že nutí věřitele uplatnit jeho právo včas – neučiní-li tak a dojde-li k uplynutí promlčecí lhůty, právo věřitele se oslabí, a stane se tedy podmíněným, event. naturálním (soudně nevynutitelným).⁵³

Řešení této situace vycházející z rozsudku 30 Cdo 3514/2021 a dřívější judikatury související s obč. zák. je však problematické, neboť jednostranně upřednostňuje pouze jednu z výše uvedených zásad (*vigilantibus iura*). Důvodem střetu těchto principů je přitom prvotní nesprávné posouzení otázky promlčení ze strany soudu, který žalobci právo, bylo-li

⁵³ BRIM, L. In: LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§ 1–654)*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1951. ISBN 978-80-7400-852-8; TÉGL, P., WEINHOLD, D. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III: § 419–654*. Praha: Leges, 2014, s. 881. ISBN 978-80-7502-003-1. Viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2021, sp. zn. 23 Cdo 3752/2019: „Smyslem promlčení je tedy zohlednění zájmu povinného (dlužníka), aby dále trval status quo [...] Na druhou stranu však promlčení představuje zásah do základního práva oprávněného (věřitele) garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, neboť uplatněním námitky promlčení ztrácí věřitel (oprávněný) právní postavení přiznané právním řádem, které má majetkovou hodnotu. Z podané ho je zřejmé, že pravidla promlčení řeší kolizi mezi zmíněnými zájmy povinného (dlužníka) a oprávněného (věřitele).“

promlčeno a vznesl-li žalovaný oprávněnou námitku promlčení, neměl přiznat. Vystane-li totiž v důsledku pochybení státního orgánu – v těchto případech soudu – popsaná kolize, lze považovat za problematické, aby důsledky tohoto pochybení nesla výlučně ta strana, v jejíž prospěch ve skutečnosti svědčí významnější z těchto dvou zmíněných zásad soukromého práva (*pacta sunt servanda*). Původní žalobce je totiž povinen předtím v souladu s hmotným právem přijaté plnění vrátit, a to včetně případného úroku z prodlení, čímž je sankcionován bez ohledu na to, že se jím přijaté plnění opíralo a nadále opírá o existující právní důvod, neboť, jak bylo uvedeno, promlčením hmotné subjektivní právo nezaniká, ale dochází pouze k jeho oslabení.

Důvodem, proč judikatura za této situace upřednostňuje zájem dlužníka vyhnout se splnění objektivně existující hmotněprávní povinnosti před zájmem věřitele, aby se mu dostalo plnění, které mu podle hmotného práva náleží, může být snaha předejít vzniku odpovědnostního nároku, kterého by se mohl po státu domáhat dlužník, který plnil na základě pravomocného soudního rozhodnutí poté, co soud navzdory vznesení námitky promlčení tímto žalovaným v tomto rozhodnutí otázku promlčení nesprávně právně posoudil a promlčené právo žalobci pravomocně přiznal.⁵⁴ Právě tento způsob napravování vad soudních rozhodnutí na úkor účastníků řízení – zde konkrétně věřitele – lze však považovat za krajně problematický.

Závěr

Plněním promlčeného dluhu podle posléze zrušeného pravomocného soudního rozhodnutí tedy nastávají účinky předvídané ustanovením § 609 a § 2997 odst. 1 o. z., resp. § 455 odst. 1 obč. zák., podle nichž plněním promlčeného dluhu nevznikne tomu, kdo takový dluh plnil, právo na vydání tohoto plnění jako bezdůvodného obohacení. Požadavek vyjádřený v rozsudku 30 Cdo 3514/2021 a jemu předcházející judikatuře Nejvyššího soudu, že tyto účinky mohou nastat pouze za předpokladu, plní-li dlužník promlčený dluh „dobrovolně“, totiž postrádá jakoukoli zákonnou oporu. Nárok dlužníka na vrácení poskytnutého plnění se v těchto případech nemůže zakládat ani na ustanovení § 2997 odst. 1 větě druhé o. z., kdy odklizený deklaratorní rozsudek, na jehož základě předtím dlužník věřiteli plnil, nepředstavuje právní důvod, který zrušením ze strany Nejvyššího soudu odpadá.

Analýzou problému vzniku situací, kdy je plněn promlčený dluh na základě pravomocného soudního rozhodnutí, které je posléze zrušeno dovolacím soudem, lze potom dospět k závěru, že podstata tohoto problému spočívá v samotném pojetí systému opravných prostředků v českém civilním procesu. Dovolání je v tomto systému koncipováno jako mimořádný opravný prostředek směřující proti již pravomocným rozhodnutím odvolacích soudů,

⁵⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013, sp. zn. 28 Cdo 2176/2013: „Zdůrazňuje-li dovoatel, že byl poškozen vadnými rozhodnutími předcházejícími vymožení částky i vedením konkursních řízení, pak je třeba uvést, že předestřené závěrem nejsou nikterak vylučovány jeho eventuální nároky na náhradu škody, jež mu takto mohla vzniknout. Případnou majetkovou újmu, jejíž existenci žalobce naznačuje v dovolání, ovšem nelze zbojít popřením práva žalovaného na poskytnuté plnění, nýbrž prostřednictvím institutů k tomu poskytovaných právním rádem (srov. zejména zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti /notářský řád/, či § 420 a násl. obč. zák.).“

kdy k rušení pravomocných rozsudků dochází z důvodu odlišného právního posouzení věci ze strany dovolacího soudu.⁵⁵ Jakýkoli způsob řešení těchto situací, který neodstraňuje samu příčinu jejich vzniku, tedy již nutně pouze reaguje na nevhodně koncipovaný základní procesněprávní rámec. Ten ve skutečnosti vede soudy k přijímání problematických rozhodnutí, jimiž reagují na možné nežádoucí důsledky zvolené koncepce dovolání jako mimořádného opravného prostředku, přičemž tak ale činí na úkor jednoho z účastníků řízení.

Jediným koncepčním řešením proto může být změna pojetí dovolání a návrat k v našich poměrech vyzkoušenému modelu dovolání jako řádného opravného prostředku proti dosud nepravomocným rozsudkům odvolacích soudů⁵⁶ po vzoru rakouské či německé úpravy.⁵⁷ V tomto modelu by totiž k situacím řešeným v analyzovaném rozsudku 30 Cdo 3514/2021, ale i obecně k situacím, kdy žalovaný plní na základě posléze odklizeného pravomocného rozsudku, prakticky nemohlo docházet. Rozhodnutí ukládající plnění by totiž právní moci mohlo nabýt teprve po jeho přezkumu ze strany dovolacího soudu, a žalovaný by tak na rozdíl od současného stavu nebyl nucen plnit podle pravomocného rozhodnutí, které může být pro nesprávné právní posouzení, tedy pro odlišný právní názor dovolacího soudu, následně zrušeno. Přestože bylo přijetí této koncepce v tuzemském právu navrhováno již v 90. letech⁵⁸ a přestože byla tato koncepce dovolání v nedávné době představena i v rámci návrhu věcného záměru civilního řádu soudního,⁵⁹ lze se obávat, že pravděpodobnost uskutečnění této žádoucí koncepční změny je v současné době bohužel spíše nižší.⁶⁰

Príspevek je zverejnen pod mezinárodní verzí licence
Creative Commons 4.0 International (CC-BY-4.0).

⁵⁵ Jak upozorňuje B. Dvořák, k rušení pravomocných rozhodnutí by mělo docházet pouze na základě objektivně zjištěných skutečností, tedy kvůli nedostatkům skutkových zjištění (důvody obnovy řízení) či vadám řízení (zmatečnost), nikoli pro odlišné posouzení určité právní otázky, které je nutně subjektivní (viz DVOŘÁK, B. Nad důvody prolamování právní moci rozhodnutí. In: DVOŘÁK, J., MACKOVÁ, A. (eds.). *Posla Aleně Winterové k 80. narozeninám*. Praha: Věšrd, 2018, s. 52. ISBN 978-80-85305-53-01; DVOŘÁK, B. Nad koncepcí dovolání v civilních věcech. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2018, roč. 157, č. 4, s. 351. ISSN 0231-6625).

⁵⁶ Dovolání bylo v československém právním řádu koncipováno jako řádný opravný prostředek až do přijetí zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví (viz např. HORA, V. *Československé civilní právo procesní: I.–III. díl. Díl III*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 30–31. ISBN 978-80-7357-540-3).

⁵⁷ Srov. FASCHING, H. W. *Lehrbuch des österreichischen Zivilprozessrechts: Lehr- und Handbuch für Studium und Praxis*. 2. vyd. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 1990, s. 928 a násl. ISBN 3-214-04697-7; ROSENBERG, L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. *Zivilprozessrecht*. 18. vyd. München: Verlag C. H. Beck, 2018, s. 880 a násl. ISBN 978-3-406-71085-8.

⁵⁸ BUREŠ, J., DRÁPAL, L. *Dovolání podle občanského soudního řádu*. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 118–119. ISBN 80-7049-087-X.

⁵⁹ DOBROVOLNÁ, E., DVOŘÁK, B., LAVICKÝ, P., PULKRÁBEK, Z., WINTEROVÁ, A. *Věcný záměr civilního řádu soudního: finální znění 2. verze* [online]. 2020 [cit. 4. 10. 2024]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/2872506/V%C4%Bcn%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br_fin%C3%A1n%C3%AD+verze+_prosinec+2020.pdf. Situace, kdy by eventuálně došlo k plnění na základě předběžně vykonatelného rozsudku odvolacího soudu, který by byl posléze dovolacím soudem zrušen, by měly být řešeny obdobným ustanovením, jakým je výše zmíněný § 717 něm. ZPO. Takové ustanovení však představený věcný záměr neobsahuje.

⁶⁰ ŠUK, P. Rekodifikace civilního procesu – ano či ne? *Soukromé právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, roč. 10, č. 7–8, s. 2. ISSN 2533-4239; JIRSA, J. Úvahy nad vývojem i budoucností českého civilního procesu. *Soukromé právo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, roč. 10, č. 7–8, s. 7. ISSN 2533-4239.